

Янішевська К. Д.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства
Сумського державного університету
<https://orcid.org/0000-0002-3648-5543>*

Татарінова К. В.,
*здобувачка освіти 4 курсу
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету
<https://orcid.org/0009-0008-8061-7444>*

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО У ШЛЮБІ: ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ПОСТРАЖДАЛИХ ОСІБ

DOMESTIC VIOLENCE IN MARRIAGE: ISSUES OF PROTECTING THE RIGHTS OF VICTIMS

Стаття присвячена комплексному дослідженню домашнього насильства в шлюбі крізь призму проблем у захисті прав потерпілих осіб. Наголошено на небезпечності такого протиправного діяння, котре виступає серйозною загрозою для фізичного й психологічного здоров'я осіб, які перебувають у відповідних деструктивних шлюбних відносинах, що, безпосередньо, обумовлює необхідність розробки дійсно дієвих стратегій попередження та реагування. Проаналізовано норми статті 126-1 Кримінального кодексу України й статті 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також положення Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» як ключових нормативно-правових актів, що чітко регламентують визначення, кваліфікацію й відповідальність за вчинення домашнього насильства в національному правовому полі. Наголошено: дане протиправне діяння у шлюбі характеризується хронічністю та циклічністю проявів, що імперативно зумовлює негативний вплив на психоемоційний і фізичний стан жертви, створюючи стійкі патерни руйнівної поведінки та порушення особистісного функціонування. Зазначено стосовно суб'єктивної сторони домашнього насильства, яка завжди проявляється в умислі, адже кривдник, безумовно, усвідомлює протиправність своїх діянь і наслідки, бажаючи їх настання. З'ясовано, що в більшості випадків агресором домашнього насильства у шлюбі виступає чоловік, але жінки також вчиняють такий протиправний акт. У межах статті наведено ґрунтовний аналіз статистичних даних про зареєстровані випадки домашнього насильства, із виокремленням кількісних показників проваджень, скерованих до суду разом з обвинувальними актами, що дозволяє виявити тенденції ефективності кримінального переслідування у цій сфері. Уточнено: особу, яка вчинила домашнє насильство в межах шлюбних відносин, може бути притягнуто до адміністративної або кримінальної відповідальності залежно від об'єктивної сторони правопорушення. До того ж, розкрито специфіку такої обов'язкової ознаки складу кримінального правопорушення, як «систематичність» вчинення домашнього насильства, що виступає визначальним критерієм відмежування кримінальної відповідальності від адміністративної. Висвітлено основні проблеми захисту постраждалих від домашнього насильства, зокрема їхню психологічну та економічну залежність від кривдника, страх соціального осуду, недієвість механізмів реагування уповноважених органів на заяву жертви й, у деяких випадках, формальність судового розгляду справи.

Ключові слова: *агресор, домашнє насильство, жертва, захист, потерпілий, шлюб.*

The article is devoted to a comprehensive study of domestic violence in marriage through the prism of problems in protecting the rights of victims. The danger of such an unlawful act, which is a serious threat to the physical and psychological health of persons who are in the corresponding destructive marital relations, is emphasized, which directly determines the need to develop truly effective strategies for prevention and response. The norms of Article 126-1 of the Criminal Code of Ukraine and Article 173-2 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses, as well as the provisions of the Law of Ukraine "On Prevention and Counteraction to Domestic Violence" as key normative legal acts that clearly regulate the definition, qualification and responsibility for committing domestic violence in the national legal field, are analyzed. It is emphasized that this unlawful act in marriage is characterized by chronicity and cyclical manifestations, which imperatively causes a negative impact on the psycho-emotional and physical state of the victim, creating stable patterns of destructive behavior and violation of personal functioning. It is noted that the subjective side of domestic

violence is always manifested in intent, because the offender, of course, is aware of the unlawfulness of his actions and the consequences, desiring their onset. It turned out that in most cases the aggressor of domestic violence in marriage is a man, but women also commit such an unlawful act. The article provides a thorough analysis of statistical data on registered cases of domestic violence, with the allocation of quantitative indicators of proceedings sent to court together with indictments, which allows to identify trends in the effectiveness of criminal prosecution in this area. Clarified: a person who committed domestic violence within the framework of marital relations may be brought to administrative or criminal liability, depending on the objective side of the offense. In addition, the specifics of such a mandatory feature of the composition of a criminal offense as the "systematic" commission of domestic violence, which acts as a determining criterion for delimiting criminal liability from administrative, are revealed. The main problems of protection of victims of domestic violence, in particular their psychological and economic dependence on the offender, fear of social condemnation, the ineffectiveness of the mechanisms of response of the authorized bodies to the victim's statement and, in some cases, the formality of the trial, are highlighted.

Key words: *aggressor, domestic violence, marriage, protection the victim, victim.*

Постановка проблеми. Домашнє насильство в межах шлюбно-сімейних правовідносин характеризується складним, деструктивним та латентним соціально-правовим явищем, котре створює комплексні виклики для правових і практичних механізмів захисту потерпілої особи. Ефективне реагування на такі протиправні діяння ускладнюється як суб'єктивними факторами (замовчування фактів його вчинення, стигматизація жертви, психологічна, економічна й інша залежність від агресора), так і об'єктивними (недосконалість чинного законодавства, неузгодженість дефініцій). Домашнє насильство імперативно ставить під загрозу наступні основоположні права людини: право на життя, право на здоров'я, право на безпеку. Тому постає потреба в ґрунтовному науково-теоретичному осмисленні даної проблеми, що може стати підґрунтям для подальшого вдосконалення процесів захисту постраждалих осіб від домашнього насильства в шлюбі.

Мета дослідження. Метою статті є дослідження правових та практичних проблем під час захисту потерпілих осіб від домашнього насильства, скоєного одним із подружжя у шлюбі.

Стан опрацювання проблематики. Питання протидії домашньому насильству в шлюбі становить значний науковий інтерес серед вітчизняних науковців. Зокрема, проблеми, які виникають під час захисту прав потерпілих осіб від такого протиправного діяння, розглядалися А.С. Адашик, А.Б. Благою, Л.В. Білінською, Т.В. Іщенко-Ладною, Т.А. Павленко та іншими. Попри значну кількість наукових досліджень, аспекти ефективного захисту прав жертв домашнього насильства в шлюбі залишаються актуальними й вимагають подальшого концептуального осмислення.

Виклад основного матеріалу. Домашнє насильство в сучасному українському соціумі складає одну з найбільш латентних, але в той же час широко розповсюджених форм системного порушення фундаментальних прав і свобод людини, що набуває рис комплексної соціально-правової проблеми з суттєвим впливом на усі рівні суспільного функціонування. Воно є не лише приватною проблемою, а й серйозним правопорушенням, що має системний характер і потребує всебічної протидії з боку держави та суспільства.

У рамках порушеного питання, доцільною визнається позиція А. Б. Благої та А. С. Адашик, які наголошують, що домашнє насильство – це хвороба всього суспільства, котра формувалася протягом століть у середовищі толерантності й сприйняття його як сталої складової сімейного життя, через що його не визнавали, приховували та ігнорували, унаслідок чого воно набувало різних проявів [1, с. 355]. Це призвело до мовчазного сприйняття домашнього насильства як «особистої справи», котре не потребує зовнішнього втручання й соціальної регуляції.

У правовому полі категорія домашнього насильства отримала нормативно-правове закріплення в ст. 126-1 Кримінального кодексу України, згідно з якою воно визначається умисним систематичним вчиненням фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [2]. Разом з тим, в Україні функціонує окреме спеціальне зако-

нодавство, а саме: Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», положеннями котрого також регламентується сутнісне встановлення досліджуваного феномену. Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 1 даного Закону, домашнім насильством є діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [3].

З огляду на змістовне наповнення дефініцій, закріплених у зазначених нормативно-правових актах, вбачається наявність об'єктивних підстав для констатації про необхідність репрезентування домашнього насильства як прояву девіантної поведінки в межах приватного простору (переважно – у шлюбі), котрий становить системне порушення основоположних прав людини, що не лише суперечить принципам гуманізму, а й чинить деструктивний вплив на соціальну структуру суспільства, відтворюючи патерни дискримінації та гендерної нерівності. Крім того, варто наголосити: домашнє насильство охоплює як фізичні дії, так і психологічний, економічний, сексуальний і духовний тиск [4, с. 464].

Саме шлюбні відносини найчастіше стають середовищем для проявів домашнього насильства, зумовленого структурною нерівністю та емоційною залежністю сторін. Положення ст. 21 Сімейного кодексу України чітко і однозначно тлумачать поняття шлюбу, визначаючи його як сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у органі державної реєстрації актів цивільного стану [5].

Домашнє насильство в шлюбі є складним соціально-психологічним фактором, що виявляється через систематичне застосування будь-якої з перелічених вище форм агресії одним із подружжя щодо іншого, котрий має на меті збереження або посилення контролю та домінування в межах шлюбних стосунків. Такий

вид насильства багатоаспектний і трансформується залежно від соціокультурних, економічних та індивідуальних чинників, що визначають динаміку взаємодії партнерів.

Важливою особливістю визнається те, що домашнє насильство в шлюбі часто має хронічний і циклічний характер, з періодами ескалації й «мирної» фази, що утримує жертву в стані психологічної залежності. Крім того, як свідчить практика, насильство в шлюбі може мати багатофакторні наслідки, впливаючи не лише на фізичне і психічне здоров'я жертв, а й на соціальні взаємодії в родині та навколишньому середовищі. Особа, яка стала жертвою домашнього насильства, зокрема у шлюбі, не може повноцінно користуватися всім обсягом гарантованих державою прав і свобод, включаючи право на життя, свободу від тортур та жорстокого поводження, рівний захист за законом, свободу й особисту недоторканність, захист від дискримінації, а також право на рівне становище в сім'ї та захист інтересів дитини тощо [4, с. 464].

Суб'єктивна сторона домашнього насильства імперативно характеризується наявністю умислу, бо суб'єкт такого протиправного акту завжди усвідомлює протиправність своїх діянь, передбачає наслідки й бажає їх настання. У розрізі шлюбно-сімейних відносин, проблема домашнього насильства традиційно розглядається з погляду гендерної асиметрії, коли агресором виступає чоловік, а потерпілою – жінка, з потенційним залученням дитини як вторинної жертви (у такому випадку стосовно неї найчастіше вчиняється психологічне домашнє насильство). Водночас, слід враховувати, що трапляються ситуації, коли потерпілим від домашнього насильства у шлюбі може бути чоловік. Однак, усе ж таки, в Україні більш поширеною є саме перша модель домашнього насильства у шлюбі.

Проаналізувавши статистичні дані, можна стверджувати: близько 70% жінок піддаються різноманітним формам домашнього насильства [4, с. 463], що еквівалентно 7 з 10 осіб. Іншими словами, майже кожна друга жінка стикається з даною проблемою. Такі цифри свідчать про критичний рівень небезпеки жінки, котра вступає в шлюбні відносини, оскільки перманентно зберігається загроза стати жертвою домашньо-

го насильства. Підтвердженням цьому є дані Фонду із запобігання насильству в сім'ї, котрі на загальносвітовому рівні акцентують – «кожні 9 секунд б'ють жінку, щороку б'ють понад 4 мільйони осіб» [6, с. 577].

Спираючись на офіційні дані, розміщені Офісом Генерального прокурора, доречно констатувати, що в динаміці за останні шість років на території України спостерігається коливання кількості зареєстрованих випадків домашнього насильства. Так, у 2020 році було обліковано 2213 кримінальних правопорушень за фактами домашнього насильства, з яких 1813 справ (81,9%) було направлено до суду з обвинувальним актом. У 2021 році кількість зареєстрованих правопорушень зросла до 2432, з яких 2112 справ (86,8%) були передані до суду з обвинувальним актом. У 2022 році, навпаки, спостерігалось зниження: обліковано 1498 випадків, з них 1222 справи (81,6%) направлено до суду. У 2023 році зафіксовано зростання кількості таких правопорушень до 2705, з яких 2220 справ (82,1%) було направлено до суду. У 2024 році кількість облікованих фактів сягнула 2810, з них 2355 справ (83,8%) отримали обвинувальний акт. За перший квартал 2025 року зареєстровано 711 випадків домашнього насильства, проте лише 372 з них (52,3%) завершилися направленням до суду з обвинувальним актом [7].

Однак, слід враховувати, що навіть наявна статистика не відображає об'єктивного стану проблеми домашнього насильства в Україні, оскільки значна частина випадків залишається невиявленою через високий рівень замовчування. Додатковим чинником викривлення показників є обмеженість збору даних лише на підконтрольних територіях України, що в умовах збройного конфлікту зумовлює суттєве зниження рівня виявлення та фіксації таких правопорушень.

Постраждалі особи від домашнього насильства, вчиненого у шлюбі, потребують комплексного й ефективного правового захисту їхніх прав та законних інтересів, включаючи механізми запобігання, виявлення і реагування на такі прояви насильства. Саме ефективне законодавче забезпечення у сфері протидії домашньому насильству здатне виконати ці функції, оскільки шляхом загальнообов'язковості норм

права й загрози юридичної відповідальності у потенційного правопорушника формується психологічний бар'єр до вчинення зазначеного протиправного діяння.

Відповідно до санкції ст. 126-1 Кримінального кодексу України, домашнє насильство карається громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років [2]. Однак диспозицією даної статті наголошується, що для наявності складу даного кримінального правопорушення, як діяння, так і умисел мають бути систематичними [2].

Роз'яснення категорії «систематичність» як ознаки домашнього насильства надав Верховний Суд колегією суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду в постанові від 25.02.2021 р. в справі № 583/3295/19, наголосивши: «Словосполучення «систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства» описує діяння. Закінченим кримінальне правопорушення вважається з моменту вчинення хоча б однієї із трьох форм насильства (фізичного, психологічного чи економічного) втретє, у результаті чого настав хоча б один із вказаних в законі наслідків. При цьому не має значення, чи було відображено в адміністративному протоколі поліції, в обмежувальному приписі чи в іншому документі факт перших двох актів насильства. Факт документування має значення для доказування систематичності, але не більше ніж інші передбачені законом докази» [8].

З урахуванням вищезазначеного, для притягнення до кримінальної відповідальності партнера в шлюбі, який є агресором у контексті вчинення домашнього насильства, обов'язковою умовою виступає факт здійснення зазначеного насильства не менше трьох разів, що є обов'язковим критерієм для кваліфікації дій агресора як кримінального правопорушення. Таке нормативно-правове обмеження істотно ускладнює механізми захисту особи, котра зазнає домашнього насильства, оскільки створює передумови для кримінальної безкарності первинних актів агресії та, відповідно, зумовлює латентність таких правопорушень на початкових етапах їх прояву.

Як зазначають О.Л. Старко та В.С. Старко, домашнє насильство є злочином з матеріальним складом, тому воно вважається закінченим лише за наявності суспільно небезпечних наслідків, і коли такі наслідки відсутні, навіть при систематичному вчиненні насильства, воно кваліфікується тільки як адміністративне правопорушення [9, с. 548]. Згідно з ст. 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), домашнє насильство визначається як умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого [10]. Відтак, якщо особа, з якою жертва перебувала у шлюбі, вчинила домашнє насильство до трьох разів, вона не підлягає кримінальній відповідальності, а зазнає адміністративного покарання у вигляді штрафу від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадських робіт на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративного арешту на строк до десяти діб [10].

За загальним правилом, першочерговим етапом у забезпеченні захисту прав потерпілої особи є офіційне звернення до органів Національної поліції України з подальшим поданням обґрунтованої заяви про вчинення систематичних насильницьких дій, котра супроводжується детальним описом характеру та обставин зазначених протиправних дій з боку агресора, що стане юридичною основою для початку належного розслідування й реалізації правового захисту. У межах нормативно визначених повноважень органів поліції, за наявності заяви потерпілої особи та здійснення відповідної оцінки рівня загрози, вбачається обов'язок складання адміністративного протоколу за ст. 173-2 КУпАП [10] як форми реалізації юрисдикційного реагування на факт домашнього насильства.

Важливим аспектом визнається терміновий та обмежувальний заборонні приписи, передбачені статтями 25 і 26 Закону України «Про

запобігання та протидію домашньому насильству», котрі є заходами захисту, які полягають у тимчасовому обмеженні прав кривдника (зокрема обов'язку залишити місце проживання постраждалої особи, забороні на наближення чи контакт), з метою негайного припинення насильства, недопущення його повторення та забезпечення безпеки постраждалої особи [3]. Однак, попри те, що частка судових рішень про задоволення заяв стосовно видачі обмежувального припису є переважаною порівняно з кількістю випадків відмови у його наданні (при цьому в 43,75% справ заяви задовольняються повністю, у 38,75% – частково, а лише у 17,5% – відмовляється повністю), простежується чітка тенденція до того, що суди вдаються до ухвалення рішень про застосування зазначеного запобіжного заходу переважно у справах, у межах яких наявні докази попереднього притягнення особи до відповідальності за вчинення актів домашнього насильства [11, с. 25].

Потерпілі особи, котрі зазнають систематичного домашнього насильства, як правило, перебувають у стані постійного страху й психологічної дезадаптації, що суттєво знижує ймовірність їх звернення за допомогою до відповідних державних чи громадських інституцій. Соціальне оточення жертви дуже часто або не обізнане про факти насильства у шлюбі, або свідомо ігнорує їх, залишаючи її з цією проблемою сам на сам. Навіть у разі подання жертвою офіційного звернення до органів правопорядку, наявні недоліки в нормативно-правовому регулюванні, а також недостатній рівень професійної підготовки уповноважених суб'єктів нерідко нівелюють ефективне гарантування її захисту та безпеки. Наприклад, за статистикою, 10–12% правоохоронців вважають домашнє насильство інколи прийнятним, а 77–84% віддають перевагу примиренню замість покарання у даній категорії справ [11, с. 27]. На нашу думку, домашнє насильство за жодних обставин не повинно толеруватись ніким, особливо органами поліції, адже саме від них залежить, чи буде направлена ця справа в суд.

У контексті реалізації конституційного права громадян України на судовий захист, слід зазначити, що в практиці розгляду справ про домашнє насильство нерідко фіксуються випадки, коли захист прав постражда-

лих осіб не здійснюється в повному обсязі або ж має формалізований характер. Це свідчить про наявність системних прогалин як у процесуальному регулюванні, так і в правозастосовній діяльності. Зокрема, судова практика демонструє тенденцію до неправомірного застосування суддями положень статті 22 КУпАП у справах стосовно домашнього насильства, що суперечить законодавчій забороні звільнення від адміністративної відповідальності за малозначність у випадках, передбачених статтею 173-2 КУпАП, та спричиняє девальвацію превентивних і каральних заходів держави у сфері протидії домашньому насильству [12, с. 73-74]. То ж, жертви домашнього насильства нерідко залишаються без належного захисту не лише на початкових стадіях звернення, а й в судовому порядку, що свідчить про недосконалість існуючих правових інструментів.

Висновки. В Україні захист потерпілих осіб від домашнього насильства, зокрема вчиненого одним з подружжя в шлюбі (найчастіше – чоловіком), характеризується рядом правових

та практичних проблем, обумовлених недосконалістю законодавчого регулювання, декларативністю механізмів реагування на заяву жертви про скоєне домашнє насильство, невиконанням уповноваженими суб'єктами належних процесів з реагування на таке протиправне діяння, суспільне толерування тощо. Чинними нормативно-правовими актами України не встановлено усталену дефініцію категорії «домашнього насильства», тим самим ускладнюючи його правову кваліфікацію в контексті розмежування адміністративної й кримінальної відповідальності, що призводить до варіативності правозастосовної практики та винесення неправильного рішення по справі. Втім, дуже часто потерпілі особи не звертаються за допомогою, замовчуючи це через перманентний страх і сором, або, звернувшись до відповідних органів, не отримують її. Таким чином, є нагальна потреба в реформуванні чинного законодавства України й впровадженні дійсно дієвих механізмів захисту жертви домашнього насильства в шлюбі задля збереження життя та безпеки останньої.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Блага А.Б., Адащик А.С. Динаміка домашнього насильства в умовах війни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 355–358.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 05.10.2025 р.).
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 05.10.2025 р.).
4. Шевченко Л. В. Домашнє насильство як основна форма порушення прав людини. *Правове забезпечення прав людини у глобальному вимірі: рівні можливості, інклюзія та протидія насильству* : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (27 листоп. 2024 р.). Київ : КНЕУ, 2024. С. 463–468.
5. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 05.10.2025 р.).
6. Білінська Л. В. Криміналістичні методика і тактика досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством. *Право і суспільство*. 2024. № 5. С. 576–581.
7. Статистика про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування / Офіс Генерального прокурора : офіц. веб-сайт. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 06.05.2025 р.).
8. Постанова Верховного Суду України від 25.02.2021 р., судова справа № 583/3295/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95213443> (дата звернення: 14.10.2025 р.).
9. Старко О.Л., Старко В.С. «Систематичність» домашнього насильства: проблеми тлумачення. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 1. С. 545–549.
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 14.10.2025 р.).
11. Павленко Т. А. Домашнє насильство: деякі питання відповідальності та протидії. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Право»*. 2023. Вип. 37. С. 22–28.
12. Іщенко-Ладна Т. В. Домашнє насильство в Україні: законодавчі зміни та проблеми правозастосування. *Проблемні питання насильства в сім'ї та насильства за ознаками статі в Україні в умовах воєнного стану*: всеукр. наук.-практ. конференція (18 березня 2025 р.). Львів–Торунь : Liha-Pres, 2025. С. 72–75.

Дата першого надходження рукопису до видання: 22.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 24.11.2025

Дата публікації: 19.12.2025